

עברית מתחדשת ברשת

האקדמיה ללשון העברית היא המוסד הרשמי שמוסיף לשפה מילים חדשות. אבל לצדה פועלים לא מעט גופים שעושים זאת בכישרון ובחן, והכי חשוב: באהבה לשפה שלנו. אחלה של עברית

אליעזר בן יהודה

אפילו אליעזר בן יהודה לא חלם על התעניינות כזאת בשפה העברית, כפי שאנו עדים לה, שנים רבות לאחר התחייה (הרנסנס) שלה. בשנים האחרונות מתרבה העיסוק בשפה שלנו, ברמות שונות, בעיקר באינטרנט. לצד המחקר האקדמי, ימי עיון וסימפוזיונים פתוחים לקהל הרחב ולצד כתבות בתקשורת בנושאי העברית, קיימים אתרי אינטרנט רבים העוסקים בעברית.

לצד האתרים הרציניים, שעוסקים בעברית נכונה, בדרוק, בפירוש ביטויים ובהסברים לשוניים שונים, קיימים גם אתרים משעשעים להפליא, שעוסקים בחידושי מילים וביטויים. לכבוד יום העצמאות בחרנו להציג שלושה גופים כאלה (שני אתרי אינטרנט ותחנת רדיו צבאית אחת), שמחדשים לנו את השפה מהשטח, באופן עצמאי לגמרי.

עברית זה אחל"ה

באתר תפוז פועל זה זמן פורום אחל"ה – אקדמיה חלופית ללשון העברית. הפורום מגדיר עצמו כגוף שהוא אחל"ה לאקדמיה (אחל"ה), ומטרתו "להעשיר את העברית מלמטה ולא דווקא מלמעלה".

הפורום מזמין את הציבור למצוא מילים חדשות – הן למילים לועזיות והן למילים עבריות שלא הצליחו להיכנס לשפת הדיבור.

הנה התכתבות לדוגמה, שהוצאנו מתוך הפורום: "שלום לכולם. במסגרת לימודי ההוראה, הספירו לנו שחשוב להפוך את החומר לרלוונטי עבור התלמידים. כדי לחסוך במילים, המצאתי את הפועל 'לרלוונט' (להפוך לרלוונטי). למרות שאותי הוא די משעשע, אשמח אם תציעו חלופה (אלטרנטיבה) עברית".

והתשובה המוצעת: "להמפיר (להפוך למופיר ונמפר): לימים (להפוך ליומימי ושינד)".

אחד הגולשים כותב בפורום על ביטוי חדש ששמע: בפינלנד זה לא היה קורה. "ביטוי נאה", הוא מסביר, "שיכול לבוא בתגובה לכל מעשה מוזר, לא סביר. הרפכת בירושלים מתעכבת בעשור? בפינלנד זה לא היה קורה. המורה מאחר לפיתה? בפינלנד זה לא היה קורה. הכתוביות בטלוויזיה לא

תואמות לסאונד? בפינלנד זה לא היה קורה. הפורום הזה? בפינלנד זה לא היה קורה.

והסיבה שדווקא בפינלנד זה לא היה קורה הוסברה לי: השפה הרשמית שם היא פינלנדית (גם שם של משקה אלכוהולי), וכידוע לכול – היא משפחת ונאנחו מוסיפים כי פינלנד היא פיין-לנד (ארץ יפה)...

דיון מצחיק אחר נסב סביב ההודעה הבאה: "אמש כשהכלבים (הכבלים) נפלו וכתוצאה מכך לא פעלו אצלי לא האינטרנט ולא הטלפון, קיימתי דיון עם עצמי והחלטתי לקרוא לזה קרשת. אם זה היה מובא בפני האקדמיה, הם היו ודאי מעדיפים מקרשת, אז בחרו את המתאים לכם ושמרו במקום קריר ואפל".

בתגובה מציעה מישהי: "היות שהמצב שאתה מתאר אינו נדיר אלא תדיר (קורה הרבה), הייתי מגדילה וקוראת לזה קרשת נפוצה".

מילים כדורבנות

עוד אתר שמציע חידושי מילים הוא "דורבנות". וכך מסבירים מנהלי האתר את הרציונל שלהם: "סלנג זה ספבה, פנאן, ועוד רבים ומופרים. אבל יש עוד מילים שאתם לא מכירים. יש מילים שמישהו המציא אבל אין דרך טובה לגרום לאנשים נוספים להשתמש בהן. כן, אנחנו יודעים שהיום רוב הסלנג בשפה העברית מגיע מ'ארץ נהדרת', אבל אנחנו מאמינים שאצל כולכם זה קרה שהמצאתם מילה מעולה בחבורה שלכם ולא היה לכם איד לחלוק את המידע הזה עם אחרים. גם אם לא המצאתם מילה, אתם יכולים לגלוש באתר ולגלות מילים חדשות, מילים שיצחקו אתכם".

הנה כמה מילים שליקטנו מהאתר:

- **מענייה** – תכונה של סיפור או דיון מעניינים ביותר, שדרך הצגתם התארכה ופספסה את המטרה. הלחם (צירוף) של מעניין ומעייף.

- **"אחי, ענייפת אותי לגמרי! מה הפאנץ' ליין?"**

"שיעור ההיסטוריה היה כל-כך מענייה..."

- **בניקה** – תחושת הפניקה המתלווית לשחת טלפון מהבנק. הלחם של בנק ובניקה.

"שוש מהבנק התקשרה אלי אתמול ומיד נכנסתי לבניקה. חשבתי שאיזה צ'ק חזר".

- **ברזיט** – אדם שאינו סוגר את הברז ו/או בזבזן מים כפייטי. הלחם של ברז ופרזיט.

"כן, אל תהיה ברזיט, סגור את הברז כשאתה מתגלח".

"הברזיטים האלה ממגרש הגולף משקים את הרשא כל יום בעשר בבוקר".

- **חולידיי** – יום חופשה במסווה של (כאילו...) יום מחלה. הלחם של חולידיי וחולי.

"לא היה לי כוח להגיע לעבודה אתמול, אז לקחתי חולידיי".

בתגובה להצעת המילה כותבת אחת הגולשות: "מעולה. נפוץ במיוחד כאן אצלנו בחולילנד".

ואנחנו מוסיפים: ההתכתבות הזאת נולדה לפני שהתפרסמה פרשת חולילנה...

מילים אחרונות

בגלי צה"ל משודרת מדי יום ב-11 בבוקר התוכנית "המילה האחרונה". מגישים אותה לסירוגין (פעם זה ופעם זה) זוגות של חילוני-שמאלני עם דתי-ימני. אחד הזוגות האלה – אברי גלעד וג'קי לוי. מדי שבוע הם מבקשים מהמאזינים הצעות למילים חדשות בעברית, לפי נושאים.

לאחרונה למשל, התבקשו המאזינים להציע מילה עברית ל"סיאסטה". בין ההצעות שהועלו: מנוחה נבונה, הפסקו של יום, שנטויפי (כי ישנים טיפה), תנומ"צ (תנומת צהריים), צהרא-נים (נים – שינה, נמנום).

ולווילון אשר מפריד בין מחלקת התיירים למחלקת העסקים במטוס הוצעו בין השאר המילים הבאות: מגבילון (מגביל+וילון), הווילון לאלפיון, המבדיל בין עוני לחזון, בד המחלוקת, קו התפר, המבדיל בין קודש לחולנינים, קו העוני, וילונדון, דיסטנסיות, חוצץ ישראל, מסך הפסח, ועוד.

אילה פרלמוטר